

УДК 327(477)

ЕКОНОМІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МІЖНАРОДНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ: ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИЙ НАПРЯМ

Олеся Ярошко

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна, 79000, тел.: 098 293 81 39,
e-mail: yaroo@ukr.net*

Узагальнено і систематизовано науковий доробок представників зовнішньоекономічного напрямку економічної науки з дослідження української міжнародної проблематики. Представлено наукові досягнення дослідників-економістів з розробки складних і багатоаспектних феноменів міжнародних економічних відносин України. Подано результати досліджень науковців у сфері зовнішньоекономічної діяльності України. Також висвітлено наукові досягнення представників зовнішньоекономічного напрямку економічних студій української міжнародної проблематики щодо дослідження транскордонного співробітництва України.

Ключові слова: українська міжнародна проблематика; економічні дослідження; зовнішньоекономічний напрям; міжнародні економічні відносини України; зовнішньоекономічна діяльність України; транскордонне співробітництво України.

Постановка проблеми. У сучасних умовах складний і багатоаспектний розвиток держав, суспільств та людини відбувається під впливом низки зовнішніх і внутрішніх чинників, врахування яких сприятиме розумінню цих девелопменталістських процесів. Актуальність, важливість, практичне значення цієї проблематики зумовлюють її теоретичну цінність і науковий інтерес до творчих пошуків у цій царині.

Аналіз останніх досліджень. У цьому дослідженні спиратимемось на наукові результати докторських і кандидатських дисертацій економічного профілю (наукові спеціальності 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки, 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини, 08.00.03 – економіка та управління національним господарством, 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і національна економіка, 08.00.06 – економіка природокористування та охорони навколишнього середовища і 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит) за період 2009–2015 років (по одній дисертації з цієї проблематики за 2008 і 2016 роки), авторами яких є: Абумуфрех Мурад Махмуд Хасан, В. В. Борщевський, Вей Хейши, І. Є. Журба, В. М. Коваленко, С. І. Конєв, Б. М. Короп, Г. С. Коршунова, В. В. Кухарик, В. Ю. Левчук, Н. І. Луцька, С. В. Ожема, К. С. Пугачевська, К. О. Рибальченко, Н. М. Рилач, К. В. Русанова, Саєд Суфіан Мохаммад Анкаві, Г. В. Спаський, О. М. Суценко, І. А. Троян, Ю. О. Цибульська, І. А. Циналєвська та Н. В. Шуба [1–23]. Загалом йдеться про дослідження зовнішньоекономічних аспектів української міжнародної проблематики [1–23].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Перелічені вище автори в рамках власних дисертаційних праць вирішують поставлені наукові проблеми і пропонують нові самодостатні, оригінальні, практично і теоретично значимі наукові результати, що, на нашу думку, гідні бути представлені широкому загалу, серед іншого, у контексті їх внеску у становлення і розвиток української міжнародної проблематики.

Мета дослідження полягає в узагальненні і систематизації наукового доробку представників економічної науки з української міжнародної проблематики за зовнішньоекономічним напрямом.

Виклад основного матеріалу. Під українською міжнародною проблематикою мається на увазі проблематика особливостей і закономірностей, чинників, передумов, суб'єктів, цілей, цінностей, напрямів, пріоритетів, функцій, специфіки формування і реалізації політики України на міжнародній арені, у тому числі проблематика порівняльних міжнародних досліджень, що стосуються і України. Економічні дослідження української міжнародної проблематики поділяємо за такими напрямками: теоретичний (дослідження соціально-економічних систем сучасності, національних економік, суспільної компоненти економічного розвитку), конкурентний (дослідження феномену національної конкурентоспроможності України, у тому числі її транзитного потенціалу), інтеграційний (дослідження феноменів міжнародної та регіональної економічної інтеграції України), безпековий (дослідження феномену економічної безпеки України, її складових), міжнародно-середовищевий (дослідження міжнародних чинників розвитку національної економіки) та зовнішньоекономічний, про який йтиметься нижче.

Загалом представники зовнішньоекономічного напрямку економічних досліджень української міжнародної проблематики розробляють у широкому контексті складні й багатоаспектні феномени міжнародних економічних відносин за участю України, її зовнішньоекономічну діяльність як цілісний феномен, а також феномен транскордонного співробітництва України [1–23]. У контексті дослідження феномену міжнародних економічних відносин за участю України йдеться про такого роду відносини з певною міжнародною організацією економічного профілю, як-от: СОТ, Світовий банк, ЄС, у тому числі українсько-польські відносини в євроінтеграційному контексті, ОЧЕС, країни Південно-Східної Азії, Близького Сходу, Перської затоки та Росію (дисертаційні праці з російської проблематики підготовлені та захищались у період перед російською агресією на частині території Донбасу та незаконною анексією Криму) [1–3; 6; 13–17; 19–20]. У руслі розробки механізму забезпечення експортно-імпоротної діяльності підприємств за умов членства України в СОТ, окрім систематизації експортно-імпорتنих операцій, наведення основних методів формування експортно-імпоротної діяльності, характеристики специфіки декількох моделей їх формування, обґрунтовано та сформовано сучасну парадигму забезпечення експортно-імпоротної діяльності підприємства за умов членства у цій організації, здійснено аналіз внутрішніх і зовнішніх факторів активізації такого роду операцій, показано роль митно-тарифного регулювання у процесах активізації

експортно-імпоротної діяльності підприємства, запропоновано побудувати механізм її забезпечення, його детермінанти, основні принципи і складові, побудовано структурно-логічну модель експортно-імпоротної діяльності підприємства, а також виділено роль автоматизації процесів її стимулювання у системі митно-тарифного регулювання у рамках СОТ [6, с. 14–16]. У плані дослідження регулювання імпорту товарів в Україну за умов членства в СОТ висвітлено фактори впливу імпорту на економічне зростання, обґрунтовано основу системи регулювання імпорту України та практики застосування нетарифних обмежень в Україні, встановлено рівень імпортозалежності економіки України, причини існуючого рівня імпортозалежності та необхідні заходи щодо подолання суттєвого рівня імпортозалежності економіки України, вплив євроінтеграції на ці процеси та заходи щодо підвищення конкурентоспроможності власного виробництва, запропоновано систему заходів, реалізація яких сприятиме вдосконаленню системи регулювання імпорту товарів за умов членства в СОТ і сприятиме піднесенню розвитку внутрішнього виробництва та економіки загалом [13, с. 16–18]. У ракурсі висвітлення механізму підвищення ефективності співпраці України зі Світовим банком за умов глобалізації показано її вплив на національну економіку, тенденції впливу та роль міжнародних фінансових організацій, зокрема Світового банку, особливості його співпраці з країнами Європи та Центральної Азії з початку перехідного періоду, охарактеризовано співпрацю України зі Світовим банком з моменту її вступу до цієї установи, особливості стратегій діяльності Банку в Україні та реалізації його проектів, визначено засади побудови відносин України з Банком задля отримання максимального соціально-економічного ефекту від співпраці, ролі України в цьому процесі та пріоритетні напрями щодо співпраці з Україною з боку Світового банку [14]. У плані дослідження особливостей взаємодії України та ЄС у науково-технологічній сфері показано сучасний стан глобалізаційних та інтернаціоналізаційних процесів з формування постіндустріальної «нової економіки», сутність міжнародного науково-технологічного обміну як одного з суттєвих проявів науково-технічної революції, формування ЄС пан'європейської інноваційної системи, співпраці України та ЄС щодо створення глобального наукового простору, сучасний стан формування національної інноваційної системи, необхідні заходи щодо підвищення ефективності присутності України на ринку ЄС, а також внутрішні та зовнішні інструменти механізму інтенсифікації науково-технологічної взаємодії України з ЄС [15]. У руслі дослідження фінансових пріоритетів зовнішньоторговельних відносин між Україною та ЄС виявлено сутнісні, глибинні зв'язки між зовнішньою торгівлею та економічними категоріями «гроші», «фінанси» і «кредит», на їх основі сформульовано і розкрито фінансові пріоритети зовнішньоторговельних відносин між Україною та ЄС, що мають бути враховані у процесі формування стратегії і тактики зовнішньоторговельної політики України та мають бути відображеними у стратегії і тактиці фіскальної, монетарної і кредитної політики держави, аргументовано необхідність розробки європейської

зовнішньоторговельної політики України з урахуванням встановлення фінансових пріоритетів зовнішньоторговельних відносин, а також встановлено характер наслідків для України від створення зони вільної торгівлі на прикладі металургійної галузі [19]. У контексті дослідження оптимізації українсько-польського економічного співробітництва у процесі наближення України до ЄС показано мету процесу оптимізації, роль у ньому економічного порядку обох країн, встановлено відповідність рівню оптимального інтеграційного потенціалу економіки обох країн торговельного, інвестиційного співробітництва країн, причини, особливості економічної співпраці України з Польщею після її вступу до ЄС, пріоритетні напрями поглиблення економічної взаємодії між Україною і Польщею, спрямовані на оптимізацію їх двостороннього співробітництва у стратегічній перспективі [2]. Проаналізувавши розвиток субрегіонального торговельного співробітництва країн ОЧЕС, розкрито зміст поняття *субрегіональне торговельне співробітництво*, його типи, систематизовано фактори його розвитку, визначено ключові тенденції регіонального і субрегіонального торговельного співробітництва, основні регіональні інтеграційні моделі, охарактеризовано ОЧЕС як субрегіональне економічне угруповання, визначено систему дезінтеграційних чинників розвитку країн ОЧЕС, пріоритетні напрями вдосконалення торговельної співробітництва країн-членів Організації, національні інтереси України щодо ОЧЕС та пріоритетні форми торговельного співробітництва з країнами Чорноморського субрегіону [20, с. 13–15]. У плані висвітлення розвитку міжнародних економічних відносин України з країнами Південно-Східної Азії подано визначення міжнародних економічних відносин, визначено особливості зовнішньоторговельних операцій у сучасних умовах, внутрішні і зовнішні чинники, які, залежно від напрямку їх дії, зумовлюють позитивну чи негативну динаміку експорту, головні чинники успіху реформ у країнах Південно-Східної Азії, роль у їх розвитку інтеграційних процесів, проаналізовано динаміку зовнішньої торгівлі України з країнами регіону та її структуру, визначено напрями її вдосконалення, запропоновано пріоритетні напрями міжнародного співробітництва України у покраїновому розрізі та розроблено структурну схему активізації торговельно-економічних відносин України з країнами Південно-Східної Азії [3, с. 15–16]. У контексті дослідження міжнародного торговельно-економічного співробітництва України з країнами Близького Сходу в умовах глобального розвитку показано позитивні і негативні наслідки торговельно-економічного співробітництва між країнами, особливості середовища країн Близького Сходу в контексті двостороннього співробітництва, ступінь їх інтегрованості до процесів глобалізації, їх переваги та зовнішньоекономічні ризики, визначено перспективи розвитку міжнародних торговельно-економічних відносин між Україною та близькосхідними країнами, виділено групи країн по відношенню до українського експорту, здійснено аналіз міжнародної торгівлі України за експортним показником, причини асиметрії у відносинах між Україною та країнами Близького Сходу, ключового партнера для України у сфері торгівлі та найбільш перспективні партнери, визначено перспективи подальшого розвитку зовнішньоторговельного співробітництва між

країнами Близького Сходу та Україною, розкрито суть інноваційного сценарію економічного співробітництва між Україною та країнами Близького Сходу, а також визначено передумови майбутнього зовнішньоторговельних відносин між Україною та регіоном [17, с. 15–18]. У контексті дослідження зовнішньоекономічних відносин України з країнами Перської затоки подано визначення міжнародної економічної інтеграції, проаналізовано розвиток торгівлі РСАДПЗ, товарообіг України з країнами Перської затоки, структуру зовнішньої торгівлі з цими країнами, перспективні галузі для подальшого опрацювання щодо вивчення можливостей співробітництва, вплив на зовнішню торгівлю обсягу ринку та рівня розвитку на інтенсивність зовнішньоекономічних зв'язків, охарактеризовано стан торговельно-економічної співпраці України з Іраном та Іраком, перспективи України у торговельно-економічному та військово-технічному співробітництві, сучасні негативні тенденції співпраці та перешкоди, а також потребу в розробці концепції зовнішньополітичної та зовнішньоекономічної діяльності України в цьому регіоні до 2030 року [1, с. 14–16]. У руслі вивчення структурних трансформацій торговельних відносин України з Росією визначено роль зовнішньої торгівлі в розвитку національної економіки, суспільні чинники структурної трансформації в національній економіці, аналіз структурної політики України, структуру її експорту до РФ і ЄС, специфічні риси українсько-російських торговельно-економічних відносин, перспективні галузі з погляду впровадження інновацій, роль компліментарності економічних зв'язків, етапи алгоритму формування інноваційного контуру зовнішньоторговельних відносин між Україною та Росією, а також перспективні сфери торговельного партнерства [16, с. 15–17].

У плані дослідження розвитку зовнішньоекономічної діяльності України в контексті міжнародної інтеграції визначено підходи, реалізація яких забезпечить вирішення проблем створення сприятливих умов для активізації зовнішньоекономічної діяльності й залучення іноземного капіталу, проаналізовано сучасний стан зовнішньоекономічної діяльності України з країнами СНД, ЄС та Азії, переваги і негативні наслідки членства України в СОТ, розроблено пропозиції щодо удосконалення економіко-правових засад державної підтримки індустріальних (промислових) парків, запропоновано структуру багаторівневої моделі розвитку взаємодії України та країн ЄС, запропоновано організаційну модель управління міжнародними інтеграційними угрупованнями на прикладі ГУАМ та визначено пріоритетні напрями діяльності України в рамках цього об'єднання держав [5]. У контексті дослідження механізму державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, його методологічного аспекту розкрито зміст концепції сучасного механізму зовнішньоекономічної діяльності держави, його підсистеми, виявлено основні сучасні тенденції зовнішньоекономічної діяльності України та запропоновано механізм державного регулювання зовнішньої торгівлі України, обґрунтовано напрями та методи державного регулювання міжнародного руху капіталу, концептуальні засади щодо удосконалення державного регулювання підприємницької зовнішньоекономічної діяльності, орієнтири стратегічної

програми розвитку зовнішньоекономічних відносин України [8]. У контексті дослідження державного регулювання стратегічного розвитку зовнішньоекономічної діяльності України розкрито зміст поняття державного регулювання соціально-економічного розвитку, особливості процесу формування стратегічного розвитку, доповнення до методології державного регулювання стратегічного розвитку, мету стратегічного розвитку зовнішньоекономічної діяльності України, її складові, чинники вибору стратегії або стратегічного напрямку, проаналізовано сучасний стан зовнішньоекономічної діяльності України в контексті потенційних можливостей щодо реалізації конкурентних переваг, враховано досвід ЄС у зовнішньоекономічній діяльності прикордонних територій, особливості організаційно-управлінського регулювання здійснення зовнішньоекономічної діяльності та його економіко-правові аспекти, роль стратегій соціально-економічного розвитку областей України в державному регулюванні стратегічного розвитку зовнішньоекономічної діяльності, їх участь у цьому процесі та врахування сучасного методичного інструментарію у процесі удосконалення державного регулювання стратегічного розвитку зовнішньоекономічної діяльності України [12, с. 13–15]. У контексті аналізу інституційного забезпечення активізації зовнішньоекономічних зв'язків регіонів України встановлено зв'язок між станом зовнішньоекономічних зв'язків та регіональним розвитком, подано класифікацію факторів розвитку зовнішньоекономічної діяльності в регіоні, на основі зарубіжного досвіду визначено функції інституційного характеру щодо розвитку зовнішньоекономічної діяльності регіонів, проаналізовано зовнішньоекономічну активність регіонів України, доведено необхідність реформування державної зовнішньоекономічної політики, її базові принципи, запропоновано концептуальний підхід до формування інституційного механізму активізації зовнішньоекономічних зв'язків регіону, запропоновано наукове положення щодо розвитку інституційного середовища зовнішньоекономічної діяльності регіонів і розроблено пропозиції щодо удосконалення форм та інструментів державної регіональної зовнішньоекономічної політики України [22, с. 14–15].

У плані розробки феномену транскордонного співробітництва досліджено трансформацію системи транскордонного співробітництва Центральної та Східної Європи в умовах розширеного ЄС, транскордонне співробітництво як фактор реалізації євроінтеграційної стратегії України, українсько-російське транскордонне співробітництво в умовах євроінтеграції України, розвиток євро регіонів в системі транскордонного співробітництва України, транскордонний ефект співробітництва прикордонних регіонів, організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку транскордонних ринків праці, економічні засади інвестиційної діяльності аграрного сектора України в умовах розвитку транскордонного співробітництва і механізми управління транскордонними природними ресурсами [4; 7; 9–11; 18; 21; 23]. Дослідники розкривають зміст поняття *транскордонне співробітництво* [4, с. 22; 7, с. 14; 11; 23, с. 12]. У контексті дослідження трансформації системи транскордонного

співробітництва країн Центральної та Східної Європи в умовах розширеного ЄС здійснено систематизацію і класифікацію єврорегіонів на внутрішніх кордонах ЄС, єврорегіональних структур на його зовнішніх кордонах та єврорегіонів, утворених новими країнами-членами ЄС, визначено їх характерні риси, обґрунтовано фінансово-економічні інструменти та механізми, організаційно-інституційні складники, спрямовані на зростання ефективності й оптимального функціонування транскордонного співробітництва, роль регіональної політики, специфіки політики ЄС стосовно просторового облаштування прикордонних територій, визначено нові ефективні форми функціонування транскордонного співробітництва на кордонах України, досліджено структурно-функціональні зв'язки транскордонного співробітництва України з ЄС, визначено транскордонну політику співробітництва в контексті євроінтеграції, здійснено періодизацію трансформації системи транскордонного співробітництва країн Центральної та Східної Європи, визначено роль, місце та перспективи України в євроінтеграційних процесах, показано стан нормативно-регулятивного забезпечення транскордонного співробітництва в Україні, трансформацію транскордонного співробітництва між Україною та ЄС, можливість застосування досвіду транскордонного співробітництва між Україною та ЄС у транскордонному співробітництві між Україною і прикордонними регіонами Росії та Білорусі з урахуванням низки особливостей [4, с. 22–26]. У руслі дослідження транскордонного співробітництва як фактора реалізації євроінтеграційної стратегії України розкрито його ключові риси на сучасному етапі розвитку міжнародної економіки, виокремлено форми співробітництва прикордонних територій, проаналізовано геополітичні, соціально-культурні, правові, історичні, інституційні, фінансові та економічні передумови розвитку співпраці між прикордонними регіонами України з відповідними одиницями сусідніх держав, визначено перспективи розширення політики її транскордонних партнерів, виявлено тенденції розвитку транскордонного співробітництва України, роль транскордонних кластерів у контексті вирішення проблем розвитку транскордонних регіонів, пріоритетні напрями формування транскордонних кластерів у рамках євроінтеграційного вектора транскордонного співробітництва при збереженні можливості формування транскордонних кластерів на східному та південному кордоні країни, визначено вплив транскордонного співробітництва на соціально-економічний розвиток України, поняття інтеграційного ефекту від розвитку транскордонного співробітництва України, показано зв'язок між ефективністю розвитку транскордонного співробітництва та формуванням цілісної конкурентоспроможної економічної системи та успішністю реалізації євроінтеграційної стратегії України [7, с. 14–16]. У плані аналізу українсько-російського транскордонного співробітництва в умовах євроінтеграції України обґрунтовано перелік математичних методів дослідження транскордонного співробітництва, здійснено аналіз природних і соціально-економічних умов розвитку прикордонних регіонів України та Росії, першочергові заходи та інтереси транскордонного співробітництва цих регіонів, складено

характеристику євро регіонів, які вони утворюють, стан реалізації можливостей транскордонного співробітництва та його причини, а також запропоновано механізм поглиблення транскордонного співробітництва цих регіонів та його інструменти [4, с. 12–14]. У руслі дослідження розвитку євро регіонів у системі транскордонного співробітництва України визначено сутність євро регіонів, їх роль у транскордонному співробітництві, узагальнено особливості розвитку транскордонного співробітництва в Україні, визначено структурну роль державних і регіональних органів влади у запровадженні нової моделі міждержавного менеджменту для успішного розвитку євро регіонального співробітництва, передумови подальшого розвитку транскордонного співробітництва, найважливіші перешкоди на шляху процесу подальшого розвитку форм взаємодії прикордонних територій, роль європейської моделі регіонального згуртування у реформуванні системи транскордонного співробітництва в Україні, потребу в системному осмисленні та запропонованих заходах щодо оптимізації транскордонного співробітництва в Україні, вплив транскордонного співробітництва на міжнародний імідж держави, зовнішньоекономічні зв'язки, іноземні інвестиції, оптимізацію територіального поділу праці, зменшення регіональних диспропорцій і повноцінну коінтеграцію України до ЄС, визначено загальний алгоритм розвитку транскордонного співробітництва України [11]. У плані дослідження транскордонного ефекту співробітництва прикордонних регіонів визначено сутність цього поняття та фактори впливу, визначено специфіку співпраці між прикордонними регіонами за сукупністю показників, запропоновано та апробовано на прикладі прикордонних регіонів України методика оцінки транскордонного ефекту співробітництва прикордонних регіонів, здійснено аналіз та оцінку досягнення транскордонного ефекту прикордонних регіонів України, здійснено класифікацію транскордонних проектів за видом згаданого вище ефекту співробітництва прикордонних регіонів, запропоновано механізм нарощення цього ефекту, запропоновано інструменти його досягнення та сформовано етапи формування інформаційного забезпечення прикордонних регіонів [10, с. 13–15]. У контексті аналізу організаційно-економічного механізму забезпечення транскордонних ринків праці визначено особливості розвитку транскордонних ринків праці та фактори їх формування, функціонування та розвитку, особливості політики ЄС щодо їх розвитку, виявлено основні проблеми їх розвитку в Україні, узагальнено їх ключові особливості, обґрунтовано передумови та шляхи удосконалення організаційно-економічного забезпечення розвитку транскордонних ринків праці в Україні [21, с. 15–16]. У контексті висвітлення економічних засад інвестиційної діяльності аграрного сектора України в умовах розвитку транскордонного співробітництва визначено особливості інвестиційної діяльності щодо напрямів відтворення виробництва та основні напрями інвестиційного процесу, концептуально-методологічні засади управління інвестиціями в розвитку сільського господарства, проаналізовано переваги України та обсяг залучення іноземних інвестицій в її економіку, врахування територіальної асиметрії рівня розвитку окремих територіально-

адміністративних утворень у межах сільськогосподарського регіону при формуванні стратегічних підходів щодо інвестиційного забезпечення його розвитку, роль інвестиційної стратегії підприємств, спільних підприємств, визначення повноважень адміністративних областей України щодо налагодження міжобласних зв'язків, залучення довгострокових іноземних інвестицій, формування прикордонних кластерів у контексті розвитку аграрного сектора регіону та в аграрній політиці держави [18, с. 24–27]. У контексті дослідження механізмів управління транскордонними природними ресурсами визначено їх сутність, власне запропоновано ці ключові механізми управління, визначено стан управління транскордонними природними ресурсами в Україні, основні перешкоди та запропоновано застосувати світовий досвід механізмів управління ними в єврорегіоні «Буг», стан реалізації механізмів управління транскордонними ресурсами в цьому регіоні та сформульовано пропозиції щодо їх вдосконалення [9, с. 14–15].

Висновки. Представники економічної науки вносять вагомий вклад у становлення і розвиток української міжнародної проблематики, у тому числі й дослідники її зовнішньоекономічного напрямку. Серед досягнень представників цього напрямку економічних досліджень української міжнародної проблематики – розробка складних, різноманітних та багатоаспектних феноменів міжнародних економічних відносин України з міжнародними організаціями, інтеграційними утвореннями, групами країн та окремими країнами, феномена зовнішньоекономічної діяльності України як цілісного явища, а також феномена її транскордонного співробітництва та транскордонних чинників національного розвитку.

Перспективи подальших розвідок. Перспективними вбачаємо подальші наукові розвідки у царині української міжнародної проблематики, її складових, що сприятиме міжнародній практиці Української держави та розвитку українських міжнародних студій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Абумуфрех Мурад Махмуд Хасан.* Зовнішньоекономічні відносини України з країнами Перської затоки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.02 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» / Абумуфрех Мурад Махмуд Хасан. – Львів : СПОЛОМ, 2014. – 19 с.
2. *Борщевський В. В.* Оптимізація українсько-польського економічного співробітництва в процесі наближення України до ЄС : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук : спец. 08.00.02 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» [Електронний ресурс] / В. В. Борщевський. – Київ : [б. в.], 2009. – Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&IMAGE_FILE_D OWNLOAD=1&Image_file_name=DOC/2009/09bvvvue.zip.
3. *Вей Хейши.* Розвиток міжнародних економічних відносин України з країнами Південно-Східної Азії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.02 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» / Вей Хейши. – Донецьк : [б. в.], 2013. – 20 с.
4. *Журба І. Є.* Трансформація системи транскордонного співробітництва країн Центральної та Східної Європи в умовах розширення Європейського Союзу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук : спец. 08.00.02 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» / І. Є. Журба. – Київ : [б. в.], 2013. – 35 с.

5. *Коваленко В. М.* Розвиток зовнішньоекономічної діяльності України в контексті міжнародної інтеграції : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.02 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» [Електронний ресурс] / В. М. Коваленко. – Донецьк : [б. в.], 2010. – Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=DOC/2010/10kvmkmi.zip.
6. *Конєв С. І.* Механізм забезпечення експортно-імпоротної діяльності підприємств за умов членства України в СОТ : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / С. І. Конєв. – Хмельницький : [б. в.], 2015. – 21 с.
7. *Короп Б. М.* Транскордонне співробітництво як фактор реалізації євроінтеграційної стратегії України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.02 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» / Б. М. Короп. – Київ : [б. в.], 2013. – 21 с.
8. *Коршунова Г. С.* Механізм державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності: методологічний аспект : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.01 «Економічна теорія та історія економічної думки» [Електронний ресурс] / Г. С. Коршунова. – Донецьк : [б. в.], 2009. – Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=DOC/2009/09kgsdma.zip.
9. *Кухарик В. В.* Механізми управління транскордонними природними ресурсами : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.06 «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища» / В. В. Кухарик. – Рівне : [б. в.], 2015. – 20 с.
10. *Левчук В. Ю.* Транскордонний ефект співробітництва прикордонних регіонів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка» / В. Ю. Левчук. – Луцьк : Вежа-Друк, 2016. – 20 с.
11. *Луцька Н. І.* Розвиток євро регіонів в системі транскордонного співробітництва України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.02 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» [Електронний ресурс] / Н. І. Луцька. – Київ : [б. в.], 2011. – Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=DOC/2011/11LNITSU.zip.
12. *Ожема С. В.* Державне регулювання стратегічного розвитку зовнішньоекономічної діяльності України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / С. В. Ожема. – Львів : [б. в.], 2012. – 20 с.
13. *Пугачевська К. С.* Регулювання імпорту товарів в Україну за умов членства в СОТ : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / К. С. Пугачевська. – Київ : [б. в.], 2015. – 24 с.
14. *Рибальченко К. О.* Механізм підвищення ефективності співпраці України зі Світовим банком в умовах глобалізації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.02 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» [Електронний ресурс] / К. О. Рибальченко. – Київ : [б. в.], 2011. – Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=DOC/2011/11RKOVUG.zip.
15. *Рилач Н. М.* Особливості взаємодії України та Європейського Союзу у науково-технологічній сфері : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.02 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» [Електронний ресурс] / Н. М. Рилач. – Київ : [б. в.], 2008. – Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=DOC/2008/08rnmnts.zip.
16. *Русанова К. В.* Структурна трансформація торговельних відносин України з Росією : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.02 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» / К. В. Русанова. – Київ : [б. в.], 2012. – 21 с.

17. *Саед Суфіан Мохаммад Анкаві*. Міжнародне торговельно-економічне співробітництво України з країнами Близького Сходу в глобальних умовах розвитку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.02 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» / Саед Суфіан Мохаммад Анкаві. – Харків : [б. в.], 2015. – 21 с.

18. *Спаський Г. В.* Економічні засади інвестиційної діяльності аграрного сектору України в умовах розвитку транскордонного співробітництва з країнами ЄС : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук : спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / Г. В. Спаський. – Київ : [б. в.], 2015. – 36 с.

19. *Сущенко О. М.* Фінансові пріоритети зовнішньоторговельних відносин між Україною та ЄС : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» [Електронний ресурс] / О. М. Сущенко. – Київ : [б. в.], 2009. – Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=DOC/2009/09spmvue.zip [Дата перегляду – 1 квітня 2016 р.]

20. *Троян І. А.* Розвиток субрегіонального торговельного співробітництва країн ОЧЕС : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.02 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» / І. А. Троян. – Київ : [б. в.], 2013. – 20 с.

21. *Цибульська Ю. О.* Організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку транскордонних ринків праці : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка» / Ю. О. Цибульська. – Львів : [б. в.], 2015. – 21 с.

22. *Циналевська І. А.* Інституційне забезпечення активізації зовнішньоекономічних зв'язків регіонів України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка» / І. А. Циналевська. – Одеса : [б. в.], 2015. – 20 с.

23. *Шуба Н. В.* Українсько-російське транскордонне співробітництво в умовах євроінтеграції України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.02 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» / Н. В. Шуба. – Харків : [б. в.], 2013. – 19 с.

Стаття надійшла до редколегії 10.06.2017

Прийнята до друку 23.06.2017

ECONOMIC STUDIES ON UKRAINE'S INTERNATIONAL ISSUES: FOREIGN ECONOMIC DIRECTION

Olesya Yaroshko

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000, tel.: 098 293 81 39,
e-mail: yaroo@ukr.net*

Scientific achievements of the representatives of foreign economic direction of economic studies on Ukraine's international issues have been generalized and systemized at the article. Scientific results of the economists on Ukraine's international issues in the investigation of complex and multi-aspect phenomena of international economic relations of Ukraine have been presented. Scientific results of the researchers on Ukraine's foreign economic activity have been under review. Scientific achievements of the representatives of the foreign economic direction of economic studies on Ukraine's international issues in the sphere of her trans-boarder cooperation have been also highlighted.

Key words: Ukraine's international issues; economic studies; foreign economic direction; international relations of Ukraine; foreign economic activity of Ukraine; trans-boarder cooperation of Ukraine.